

KAKSI SOTAA

Jan Ijäs

2023 | 26 min 51 s

Kokeellinen dokumentti

Kaksi sotaa on kahteen näytökseen, ensimmäiseen ja toiseen maailmansotaan, jakautuva teos ajattelusta, kuvittelusta, esittämisestä ja kertomuksesta. Ensimmäinen näytös sijoittuu Monte Cassinoon Keski-Italiaan ja toinen kymmenen kilometriä sieltä etelään San Pietro Infinen kylään.

Ensimmäisen maailmansodan aikaan Cassinossa sijaitsi sotavankileiri ja yksi leirin kuuluisimmista vangeista lienee ollut nuori itävaltalainen filosofi Ludwig Wittgenstein. Vapaaehtoisena porvarillista elämää sotaan paennut Wittgenstein oli juuri ennen vangiksi jäämistään saanut valmiiksi teoksensa *Tractatus Logico-philosophicus* (mikä jäikin hänen elinaikana ainoaksi julkaistuksi teokseksi). *Tractatus* esitteli ns. ”kielen kuvateorian”, jonka mukaan kaikki mielekkäät lauseet ovat maailmassa olevien mahdollisten asiointilojen kuvia.

Toisen maailmansodan yksi kuuluisista taisteluista (8 -17.12.1943) käytiin noin 20 kilometriä etelään Wittgensteinille tutuksi tulleet vankileirit, San Pietro Infine -kylän liepeillä. *Maltan haukka* (1941) elokuvallaan mainetta saanut nuori yhdysvaltalainen elokuvaohjaaja John Huston oli saanut tehtäväkseen kuvata taisteluista dokumenttia liittoutuneiden propagandakäyttöön. Hustonilla oli ajatus kuvata ensimmäinen dokumentaarinen elokuva, joka olisi kuvattu oikeiden taisteluiden keskellä. Ikäväkseen hän myöhästyi varsinaisista taisteluista ja sai myös huomata, kuinka sodan kuvaaminen oli mahdotonta. Sota on kameralle näkymätön tapahtuma, ainakin siinä mielessä miten Huston Hollywood-ohjaajana sen kuvitteli kuvaavansa. Huston päätti lavastaa taistelut ja kuvasi ne useita viikkoja todellisten tapahtumien jälkeen. San Pietro Infine pommitettiin toistamiseen. Enää ei ollut tärkeää todellisuuden kuvaaminen sellaisenaan, vaan ainoastaan se, että sen kuvaus olisi uskottava. Huston kertoi elämänsä loppuun asti sotatarinoita taisteluista, joita hän urhoollisesti eturintamassa dokumentoi.

Ensimmäisessä sodassa ja tämän teoksen näytöksessä ajatellaan kuinka lauseet ovat kuvia maailman mahdollisista asiointiloista ja toisessa sodassa asiat kuvitellaan ja kuvitetaan elokuvaksi.

Katsoin tarpeelliseksi maalata Don Juan Tavera -sairaalan pienemmäksi kuin se on, koska se peitti Bisagran portin ja koska sairaalan kupoli oli liian korkea ylittäen kaupungin horisonttilinjan. Koska tein sairaalasta pienemmän ja muutin sen paikkaa, ajattelin, että oli parempi kuvata sen fasadia kuin sen muita puolia. Sairaalan todellisen sijainnin kaupungissa voitte katsoa kartasta.

(Dominikos Theotokópoulos (1541-1614) - paremmin tunnettu nimellä El Greco maalauksestaan *Myrsky Toledon yllä*, 1599-1600.)

Jan Ijäs BIO

Jan Ijäs (s. 1975) työskentelee dokumentaarisen, fiktiivisen sekä kokeellisen elokuvan parissa. Hänen tuotantonsa sijoittuu avantgarde-elokuvan, kokeellisen mediataiteen, nykytaiteen ja dokumenttielokuvan rajamaastoon. Ijäksen toiseutta ja muukalaisidentiteettiä käsittelevät elokuvat ja installaatiot ovat saaneet osakseen laajaa huomiota ja niitä on esitetty yli kahdellasadalla kotimaisella ja kansainvälisellä elokuvafestivaalilla sekä näyttelyissä museoissa ja gallerioissa. Helsingissä asuva ja työskentelevä Ijäs on opiskellut Aalto-yliopiston Taideteollisen korkeakoulun elokuvataiteen laitoksella dokumentaarisen elokuvan ohjausta. Ijäksen elokuvista *SWEET MOV(IE)* palkittiin Risto Jarva -palkinnolla vuonna 2011 ja *Two Islands* sijoittui Tribeca Film Festivalin kansainvälisessä lyhytelokuvien kilpailusarjassa vuonna 2013. Ijäs on huomattu myös nykytaiteen kentällä; vuonna 2012 hänelle myönnettiin Jury Prize -palkinto Charlottenborgin taidehallin Spring Exhibition -näyttelyssä Kööpenhaminassa. Ijäksen dokumentti *Kaksi Sotaa* palkittiin tuomariston kunniamaininnalla IndieLisboan kansainvälisillä elokuvafestivaaleilla kesällä 2024.

5 1 8 4 U

MEDIATAIDETILA SIELU, BREMERINTIE 10, 03600 KARKKILA, WWW.SIELU.INFO

TWO WARS

Jan Ijäs

2023 | 26 min 51 s

Experimental documentary

Two Wars is a work of thought, imagination, presentation and narrative divided across two chapters, World War I and World War II. The first chapter is set in Monte Cassino in Central Italy and the second ten kilometres to the south in the village of San Pietro Infine.

During World War I, a prison camp was located in Cassino and presumably one of the camp's most famous prisoners was the young Austrian philosopher Ludwig Wittgenstein. Escaping a bourgeois life, Wittgenstein volunteered for the Austro-Hungarian Army. He had completed *Tractatus Logico-philosophicus* (Logical-Philosophical Treatise, which was to be his only philosophical book published in his lifetime) just a few months before he was taken prisoner. *Tractatus* presented the so-called, "picture theory of language", according to which all meaningful sentences are images of possible states of affairs in the world.

One of the most famous battles in World War II (8-17 December 1943) took place on the outskirts of the village of San Pietro Infine, around 20 kilometres south of the prison camp known to Wittgenstein. The young American film director John Huston, who gained fame with his film *The Maltese Falcon* (1941), had been commissioned to shoot a documentary about the battles for propaganda use by the Allies. Huston came up with the idea of shooting the first documentary movie which would be filmed in the middle of real battles. Unfortunately, he was late for actual battles and also found out the impossibility of filming a war. War is an event that is invisible to the camera, at least in the sense of how Huston, as a Hollywood director, imagined shooting it. Huston decided to stage the battles and to film them several weeks after the actual events. San Pietro Infine was bombed a second time. It was no longer important to depict reality as it is, only in such a way as to make the illustration plausible. Until the end of his life, Huston told war stories about the battles that he bravely documented on the front lines.

The first War and the chapter of this work reflects on how sentences are images of possible states of affairs in the world, whereas the second War considers how things are imagined and illustrated as a film.

I found it necessary to reduce the size of the hospital of don Juan Tavera, not just because it covered the Gate of Bisagra, but also because its dome came up too high, passing the city's skyline. And so, since I've made it smaller and moved it, I think it is better to show its facade, rather than its other sides. As for its actual position in the city, you can see it on the map.

(Dominikos Theotokópoulos (1541-1614) is better known as El Greco for his landscape *View of Toledo*, 1599-1600.)

Jan Ijäs BIO

Media artist and film director Jan Ijäs (b. 1975) studied documentary film making at the Department of Film, Television and Scenography at the Aalto University in Helsinki. His work can be described as a blend of avantgarde, experimental media art and documentary film making. His films have been screened at more than 200 Finnish and international film festivals and as installations in museums and art galleries. He has won numerous awards, including the Finnish Risto Jarva Prize in 2011 for *SWEET MOV(IE), Raft of the Médusa*, film about immigration won Amnesty International Award 2018 at the IndieLisboa film festival in Portugal. Jan Ijäs' *Two Wars* received a Special Mention at IndieLisboa International Film Festival in Portugal 2024.

5 1 & L U

MEDIATAIDETILA SIELU, BREMERINTIE 10, 03600 KARKKILA, WWW.SIELU.INFO